

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 150ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ

ਮਾਰਚ 29, 2007 ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ- ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 150ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। 150 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਿਨ ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬੈਰਾਕਪੁਰ ਵਿਚ ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਮਾਰੋ, ਫਿਰੰਗੀ ਨੂੰ ਮਾਰੋ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਹ ਲਲਕਾਰ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਜੰਗੇ- ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜੋਧਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ **ਹਮ ਹੈਂ ਇਸ ਕੇ ਮਾਲਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹਮਾਰਾ** ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਾਅਰੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਹੀ ਸਰਬ-ਉਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਫਿਰੰਗੀ ਰਾਜ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕ ਸਨ, ਕਿਸਾਨ ਸਨ, ਕਾਰੀਗਰ ਸਨ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਨ, ਫਕੀਰ, ਸਨਿਆਸੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਲੋਕ ਸਨ। ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ- ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਕੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਬਲਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਸਿਆਸੀ ਸੇਧ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਪਰਜਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਪਰਜਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਲਲਕਾਰ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਖੌਫ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ, ਸਿੰਧੀਆ, ਵਗੈਰਾ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ- ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀਆਂ ਖ਼ਾਤਰ ਦੇਸ਼ ਧੋਹ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਹਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜ਼ਾਗੀਰਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਭੇ, ਜੀਂਦ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਦੇ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦੇਸੀ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਦਾਰੀ, ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਘਾਟਾਂ, ਗਦਰ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਬਾਗੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਉੱਚ ਮਿਲਟਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ- ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿ ਗਈ।

ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਅੱਤ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤੀ। ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਪਿਸ਼ੌਰ ਤੱਕ ਜਰਨੈਲੀ ਸੜਕ ਦੇ ਹਰੇਕ ਦਰਖਤ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੁਲਾਟੀਏ ਲਟਕਾਏ ਹੋਏ ਦਿਸਦੇ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੋਲੀਚੁੱਕਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸਾੜ ਫੂਕ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡਰ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਹੋਣ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਦੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਉੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜਦੋਂ 1947 ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਛੱਡਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਗਏ। 1857 ਤੋਂ ਲੈਕੇ 1947 ਤੀਕ ਇਹ ਆਪਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਗੱਦਾਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ 1947 ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1857 ਦੇ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ- ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਮੁੜ ਕੇ ਬੁਲੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ **ਹਮ ਹੈਂ ਇਸ ਕੇ ਮਾਲਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹਮਾਰਾ** । ਇਹਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਗ ਅਤੇ ਨਾਅਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਸਿਆਸੀ ਸੇਧ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

150 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅੱਜ 2007 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ- ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਅਰੇ **ਹਮ ਹੈਂ ਇਸ ਕੇ ਮਾਲਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹਮਾਰਾ** ਨੂੰ ਮੁੜ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖੀ ਲੋੜ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲਾਤ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੇਧ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਆਪ ਬਣਨ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਲਿਬਰਲਵਾਦ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਲੁੱਟ ਖਸ਼ੌਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਪਰਜਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਮੁਲਕ ਉਸਾਰਨ। ਇਹਦੇ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ।